

Od Autorów

Trudno wyobrazić sobie nasze dzisiejsze życie bez ciągłego sprawdzania, weryfikowania czy też kontrolowania. Wychodząc z domu do pracy sprawdzamy czy wyłączyliśmy żelazko z kontaktu, upewniamy się czy zapieiliśmy pasy bezpieczeństwa, podpisując się na liście obecności zapewniamy przełożonych, że pojawiliśmy się w pracy, spłacając rachunki sprawdzamy czy zostały wystawiano we właściwej wysokości, często nawet kontrolujemy wydatki członków naszej rodziny. Pomimo tego, że cel tych czynności jest jeden, to metody są bardzo zróżnicowane. Od zastosowanych metod zależy koszt przeprowadzanych czynności. Należy, zatem pamiętać żeby dostosowywać metody, a co za tym idzie koszty do charakteru danej czynności. Mówiąc o charakterze mam na myśli przede wszystkim stopień złożoności czynności, ale nie tylko. Racjonalny przedsiębiorca inaczej będzie traktował nowego, nieznanego wcześniej kontrahenta, niż kontrahenta, z którym już wielokrotnie i owocnie współpracował. Oznacza to, że wyznacznikiem charakteru – natury danej czynności jest także zaufanie. Zaufanie w sektorze publicznym jest pojęciem ściśle związanym z procesem demokratycznych wyborów, w trakcie których wyborcy powierzają swoje zaufanie pewnej grupie ich reprezentantów. W fazie egzekwowania natomiast zaufanie kojarzy się z rozliczalnością publiczną, a więc samą możliwością weryfikowania postępowania władzy oraz składaniem przez nią „rachunków” z rządu. Procesy te mogą być i od dawna są instytucjonalizowane. Znane są pojęcia kontroli parlamentarnej, istnieją takie instytucje jak Najwyższa Izba Kontroli, Regionalne Izby Obrachunkowe czy kontrola skarbowa. Ostatnio do grona tych instytucji dołączył audyt wewnętrzny.

Audyt wewnętrzny zaistniał w polskiej rzeczywistości stosunkowo niedawno. Brak wzorów do naśladowania, skąpa literatura, a także nie zawsze właściwe pojmowanie jego istoty dało początek sytuacji, w której wielu audytorów wewnętrznych poruszało się po omacku. Naturalne stało się zatem czerpanie przykładów z jednej strony z audytu zewnętrznego, a z drugiej – z praktyki kontroli instytucjonalnej. Naśladownictwo, przy niewątpliwie wielu zaletach wiąże się jednak z dużymi ograniczeniami, takimi jak położenie nacisku na transakcyjne podejście do audytu – wciąż dominujące w audycie zewnętrznym – oraz skoncentrowanie uwagi na wykrywaniu nieprawidłowości, właściwe instytucjonalnej kontroli wewnętrznej.

Wydaje się jednak, że na przestrzeni kilku ostatnich lat w środowisku audytorów wewnętrznych udało się wypracować model badania procesów wewnątrz instytucji,

który pozostaje zgodny z powszechnie uznanymi standardami zawodu. Do podstawowych elementów takiego modelu należą: niezależność audytu od procesów zarządzania, stosowanie narzędzi oszacowania ryzyka, koncentracja na monitorowaniu systemów kontroli wewnętrznej oraz rzetelne dokumentowanie wyników audytu. Wykorzystanie tak rozumianego modelu nie oznacza całkowitego wykluczenia różnorodności podejścia do audytu. Audyt wewnętrzny, podobnie jak każda inna funkcja w organizacji, wymaga dostosowania do warunków zewnętrznych, w jakich ona działa, specyfiki funkcjonowania firmy, a także wielu innych czynników, takich jak wielkość organizacji, jej podstawowe cele, doświadczenie tworzących ją osób.

W niniejszym opracowaniu dzielimy się z Państwem naszą praktyką, z pokorą podchodząc jednak do wszelkich możliwych słabości, jakie bez wątpienia były także i naszym udziałem. Traktujemy audyt wewnętrzny jako profesję podlegającą nieustannej i ciągłej ewolucji. Techniki i narzędzia, które spełniały swoje zadanie wczoraj, już jutro mogą stracić na znaczeniu. Podejście, jakie prezentujemy nie aspiruje do bycia jedynie słuszną drogą. Wynika ono z naszego doświadczenia oraz z konkretnej sytuacji, i może się nie sprawdzić w innych okolicznościach. Przy opisywaniu zadań audytowych z rozmysłem stosujemy niejednolite wzory i formaty. Mamy dzięki temu nadzieję, że zaprezentujemy różne możliwe podejścia, a przy okazji nie znużymy Czytelnika. Chcemy podkreślić, że nie podajemy gotowych wzorów postępowania. Mamy jednak nadzieję, że przykłady, które znajdują się w książce mogą stanowić inspirację przy przeprowadzaniu różnych rodzajów przeglądów.

Zdając sobie jednocześnie sprawę z potrzeby zaistnienia na rynku solidnej teoretycznej rozprawy na temat audytu wewnętrznego, postanowiliśmy jednak pozostawić to olbrzymie wyzwanie innym autorom, koncentrując się przede wszystkim na praktycznych aspektach zawodu. Nie oparliśmy się jednak pokusie choćby skrótowego przedstawienia naszej opinii na temat ogólnych zagadnień związanych z rolą i zadaniami audytu wewnętrznego.

Całą działalność organizacji można podzielić na obszar podstawowy – związany z osiąganiem celów operacyjnych oraz ten, który dotyczy wiarygodnego przedstawiania informacji finansowych. Postanowiliśmy w podobny sposób podejść do audytu, dzieląc go odpowiednio na operacyjny i finansowy. Pomimo tego, że podstawowe etapy procesu badania pozostają identyczne, jego cele oraz szczegółowe techniki będą się nieco różniły. Różnice te staraliśmy się podkreślić w rozdziałach, traktujących szczegółowo o tych rodzajach audytu. Naszym zamierzeniem było pokazanie w jednorodny sposób procesu badania, rozpoczynając od identyfikacji ryzyk, poprzez testowania, do prezentowania jego wyników. Poza zakresem niniejszego opracowania pozostał audyt zgodności – stosunkowo prosty do przeprowadzenia ze względu na oczywistość

kryteriów oraz audyt systemów informatycznych, który ze względu na swoją specyfikę powinien zostać omówiony w ramach osobnego opracowania.

Biorąc pod uwagę nasze doświadczenie, kierujemy książkę do odbiorców zarówno z sektora publicznego, jak i prywatnego. Dlatego też z rozmysłem nie stosujemy ani nazewnictwa ani procedur typowych lub właściwych tylko dla jednego z tych sektorów (w szczególności dotyczy to administracji publicznej, w której audyt wewnętrzny jest dość szczegółowo uregulowany).

Pomimo tego, że książkę adresujemy przede wszystkim do audytorów wewnętrznych, mamy nadzieję, że okaże się ona atrakcyjna także dla audytorów zewnętrznych, kontrolerów, a także menedżerów dbających o sprawne zarządzanie.

Podstawowe pytania, na które staraliśmy się znaleźć odpowiedź brzmią:

- Czym jest audyt wewnętrzny?
- Czym jest audyt operacyjny?
- Czym jest audyt finansowy?
- Czym różni się audyt operacyjny od finansowego?
- Jak przeprowadzać audyt operacyjny?
- Jak przeprowadzać audyt finansowy?

